

Japonsko 2006

Červen 2007

Místo děje: *Japonsko*

Časové období:

1. 6. 2007 – 30. 6. 2007

Zapsal: *Strašlivý Uragán*

Osoby a obsazení: *autor*

jako já japonsky, ale nějak tu konverzaci dáme dohromady. Přijel sem prý v pondělí, před tím byl na nedalekém ostrově Jonaguni, kde tři týdny sekal cukrovou třtinu. Zrovna mu to vyšlo na deštivé období, a tak mu asi není co závidět. Už asi čtyři roky je nezaměstnaný, vystudoval umění, prý od všeho trochu, a chce dobrou práci. Proto si s jejím nalezením asi dává načas. Takhle ale nemá žádné peníze, a nemůže se tedy ani oženit, na což už by měl ve dvaceti sedmi letech čas. Vzpomněl si na Jiřího Trnku, který je zde vůbec asi trochu známý.

Během hovoru sem dorazí další kluk, Masa. Koiči mi potom navrhne, nechcili s nimi zakousnout rybu, pokud jim však pomůžu s přípravou. Z jedné z ryb mne nechají odrbat šupiny, poté zapálím oheň, protože s tím si Koiči nějak neví rady. Jinak to celé stejně dělá hlavně Masa. Půl toho nakrájí na syrovo jako sašimi, půl toho podusí se sojovkou. Je to moc dobré. Mé skládací hůlky na oba docela zapůsobily. Masa je profesionální fotograf, fotí pod vodou, v přírodě i v ateliéru. Rozdá nám hned průhledné vizitky, které vypadají jako filmový pozitiv. Máte-li zájem, můžete se kouknout na jeho stránky na <http://photo-masa.com> Oba se svorně podívovali nad tím, že jsem měl v úmyslu vyrazit sám do pralesa a hlavně bez návleků. Hlavně Koiči mi pořád opakuje, že tam přece žijí *habu*, které když mne pokousají, umřu. Zřejmě ho zklamalo, že jsem neprojevoval dostatečný respekt a hrůzu při této představě.

Masa jede zítra ve čtyři hodiny ráno na východní konec ostrova, kde bude pádlovat proti proudu řeky až k místu, kde roste jakási rostlina, jež kvete v noci a časně zrána nechává květy spadnout na hladinu, po níž pak pomalu plují k moři. To všechno chce Masa vidět i vyfotit. Koiči se sice nepotápí, ale šnorchluje. Přivezl si sem z Jokohamy kolo, a to letadlem do Nahy, odkud pak pokračoval lodí až sem. Zítra přesunuje na východní konec ostrova. Uvažoval jsem, že bych si na zítřek půjčil kolo, ale na den to prý stojí patnáct set až dva tisíce jenů podle typu.

Později v noci s námi prohodila pár slov jedna slečna, tu jsme také viděli sítí ve dveřích koupelny obrovského roháče. V noci pak pěkně otravovali komáři.

Úvod

Následující zážitky ze studijně vědeckého pobytu v Japonsku, jsou sice psané k jednotlivým dnům, ale nemělo by jít o klasický deníček. Zde jsou zápisy z června roku 2007.

i lodě do Funaury, která je od Uehary asi dva kilometry a kde je kemp, kde bych chtěl dnes skončit, ale ve skutečnosti je přístav ve Funauře opuštěný a jezdí tam nic. Do Uehary urazí loď těch skoro čtyřicet kilometrů během padesáti minut. Místo koukání ven sladce podřimuji, proberu se až kousek od přístavu. Nijak zde neokouním a vyrazím do Funaury hledat kemp. Podle LP by jich mělo být víc, ale ve skutečnosti zde zbyl jen jeden, který je i zakreslen na mapě, již jsem si v Išigaki pořídil. Funaura je od Uehary vzdálena asi dva kilometry, za půl hodiny jede tím směrem autobus, ale připadá mi, že rychleji tam dojdu pěšky. Cestou koukám, že je to tady pěkná díra, místy mám pocit, jako bych už snad ani nebyl v Japonsku, a už vůbec nemám pocit, že by šlo o turisticky vyhlášené místo, ačkoli známky zašlé slávy jsou ještě patrné.

Ke kempu musím od moře vystoupat kousek do kopce. Jde se k němu ze silnice po užší cestě, na odbočku poblíž velkého pole aloi, nebo něčeho podobného, si naštěstí dali směrovku. I tak si nejsem chvíli jist, jsem-li zde správně, jelikož se jedná jen o větší zahradu. Kromě travnaté plochy pro stany jsou zde asi čtyři plechové chatky, velké asi jako stan a i tvaru velkého písmene „A“. U vstupu jsou dvě kanoe naplněné vodou, v níž rostou lekníny, velmi originální vodní květináč. Vedle je větší budka, snad recepce, vedle ní ještě koupelna, jak se později ukáže, se sprchou i pračkou. U stolku sedí paní, která mi, poté, co se ujistím, že jde opravdu o kemp, pokyne na židli naproti. Sednu si tedy a ona se vpytá, na kolik nocí se zde chci ubytovat. Za tři noci zaplatím osmnáct set jenů. Ukáže mi potom sprchu a koupelnu.

Ještě než si postavím stan, zeptám se jí, kde bych našel policii a lesní správu, neboť na obou těchto organizacích je potřeba požádat o povolení k přechodu napříč ostrovem. Po chvíli se mi podaří vysvětlit, co vlastně potřebuji. Paní kempovnice totiž umí pochopitelně jen japonsky, a k mé japonštině je potřeba přidat i ukazování do mapy. Jeden pán, zřejmě také zřízenec kempu, prohlásí, že je to náročné a nebezpečné, nakonec na tu policii zavolají a zeptají se za mne. Dostane se jim bohužel nijak překvapivé odpovědi, že samotného mne na tu cestu nepustí. No nic, aspoň si užiji víc plážového života.

Postavím si stan a jdu se kouknout po okolí. Docela by mi přišel vhod obchod, protože nemám vůbec nic k jídlu. Kdybych však Ueharu označil pojmem díra, pro Funauru už by mi scházela slovní zásoba. Nakonec tedy dojdu zpět do Uehary, kde se najde aspoň menší samoobsluha s poněkud nadneseným nápisem *súpá*. Při krátké procházce po Uehaře potom zjistím, že zde mají docela pěknou pláž, nyní zcela opuštěnou. Cestou zpět koukám po hospodách, že bych se šel najíst, ale ničeho zajímavého si v tomto smyslu nevšimnu. Na kraji Funaury přece zkusím do jedné nakouknout, ale ačkoli má pod přístupovými schody celou řadu cedulí, je zavřená.

V kempu tedy povečeřím chleba s rybičkami, sednu si k osvětlenému stolu a píšu si deníček. Po chvíli se se mnou dá do řeči jeden kluk, Koiči, anglicky umí asi

akorát kšiltovky, což není ono, nebo slamáky, ale to bych akorát brzo zničil. Ach jo, to teda není jednoduché, najít si správnou hučku.

Sobota 30. června

Ráno jsem vstal časně, v sedm jsem už byl na snídani, kterou jsem se snažil zvládnout rychle, protože v 8:25 mi letí letadlo do Išigaki. Jedna paní se mne anglicky zeptala, odkud jsem, kde jsem byl včera, a tak. Protože to anglicky nešlo tak dobře, začal jsem do toho míchat i japonštinu. Jednokolejkou jsem pak podle plánu dojel na letiště. Check-in mi slečna provedla i pro let zpět z Išigaki do Nahy, kupodivu to nešlo pro let z Nahy do Komatsu. Ve zbylém čase jsem našel úschovny zavazadel, do které jsem si uložil počítač, poněvadž nevím, jak by se mu líbily ty teploty ve stanu. Slečna v úschovně ze mne byla trochu nešťastná. Strčila přede mne papír celý v japonštině a představovala si zřejmě, že jej vyplním. Když viděla, že její představy se s realitou nemohou shledat, stačila jí informace, do kdy to tam chci nechat a v kolik si pro to pak přijdu. Mimoto si akorát napsala jméno a adresu.

V Išigaki, kde jsem asi za hodinu, čekám docela dlouho na batoh, japonské aerolinky opět ukázaly vstřícnost k zákazníkům, jelikož mi jej zabalily do igelity, aby se neutrhaly popruhy. Autobusem sjeďu do centra, kde mám v úmyslu začít nalezením informací. Ty sice podle plánu v LP najdu docela rychle, ale v sobotu jsou pochopitelně zavřené. Jedna paní, která zrovna prochází kolem mi ale poradí, že mapu Iriomote-jimy bych mohl získat i v nějakém obchodě naproti přístavu. Jde o obchod se suvenýry, kde si rovnou koupím kšiltovku s nápisem *Yayeyama Islands 24°NL*, protože bez čapky to nejde a hučky jsou poněkud úzkoprofilové zboží. Mapu tu mají také, i když není nijak zvlášť dobrá.

Přejdu oklikou naproti do přístavu trajektů a svezu se na nedaleký ostrůvek Taketomi, kde se chci podívat na vyhlášenou vesnici ve stylu Ryúkyú. Je to tu opravdu pěkné, ostrůvek je malý, tak akorát pro vesnici a trochu lesa a bývolích pastvin okolo, může mít tak pět kilometrů v průměru. Vesnice je docela malebná, asfaltu je tu pomálu, jen betonem by mohli víc šetřit a hlavně svatyně jsou v zoufalém stavu. Jedná se prostě o betonové budky, moc náruživí vyznavači šintoismu tu asi nejsou. Průměrný věk obyvatel prý činí asi sedmdesát let, je fakt, že pro důchod je to tu pěkné místo, pokud člověku nevádí letní vedra. Po vesnici jezdí vozíky s turisty tažené bývolí. Mají tu i vyhlídkovou věžku, aby měl člověk rozhled na červené střechy dřevěných domků a sněhově bílé pískové cestičky. Rostou tu palmy a banánovníky. Mají tu i putyku s yayeyama sobou, která se od okinawské mnoho neliší, co víc si může člověk přát. Na střechách i jinde se tu i po celém okinawském souostroví často objevují hliněné sochy psa, jedná se o strážce, kterému se říká *šisa*.

Z Išigaki jsem sem jel v jedenáct, zpět se vracím ve čtvrt na tři, bylo to tak akorát. Ještě stihnu v půl třetí loď do Uehary na Iriomote. Podle LP by měly jezdit

Pátek 1. června

Tak Hakuho se dnes skutečně stal jokožunou. Včera mu kvůli tomu kolegové ze stáje upletli rituálním způsobem čtrnáctikilový provaz, který měl dnes Hakuho omotán kolem pasu, když prováděl v nějaké svatyni předepsaný rituál.

Mimoto jsem si v úterý dojel pro fotky a dnes jsem je dal i na fotkovou stránku další tři filmy, 120, 121 a 122. Pár sakur se tam ještě vešlo, je tam pár fotek ještě z Kanazawy a pak noční Ósaky, fotky z výletu na Ómine-san a mezitím, co jsem potkal.

Sobota 2. června

Dopoledne jsem šel ještě běhat a našel jsem na cestě mrtvého motýla, v podstatě zachovalého, doufám, že se mi ho podaří přivést do Čech a připíchnout si ho na stěnu.

Hlavně se ale dnes odehrával v Kanazawě festival *hyakuman-goku*. To *haykuman* v názvu znamená sto desetitisíců, čili milion, *goku* prý byla stará japonská plošná míra. Na tom festivalu se oslavuje dávný příchod Toshiie Maedy do Kanazawy. Asi před pěti sty lety, tedy na počátku šestnáctého století, zahájili historii tohoto staroslavného města buddhističtí mniši sekty ikko tím, že si na místě současného hradu postavili chrám Gobo. Ani ne o sto let později, roku 1580 dobyt město Nobunaga Oda, vůdce mocného klanu Oda, v rámci bojů o moc, které předcházely sjednocení Japonska pod vládou jednoho šóguna. Na místo vládce Kanazawy pak o tři roky později dosadil právě zmíněného Toshiiho Maedu, svého vazala. Jeho klan se pak za šógunátu stal jedním z nejmocnějších. Jeho vládu nad Kanazawou ukončilo až obnovené zřízení zemské za Meiji éry. Klan Maeda, přivedl Kanazawu, jež byla jeho sídelním městem k nebývalému rozkvětu a slávě, za jeho panování se mohla měřit s Kjótem či Edem (čili Tokijem). Dalo by se říct, že Toshii Maeda je tedy něco jako místní směr praotce Čecha s Karlem čtvrtým.

Vyrazil jsem odpoledne, protože průvod měl začít po třetí od nádraží¹. Cestou vláčkem přistoupil v Otomaru Isao, což je ten japonský kolega Tobiáše, jehož jméno jsem si do dneška nezapamatoval. Taky míří na festival, navíc má prý ve městě sraz s Josefem, Andreou, která je tady asi na dva měsíce, také bydlí v domě pro hosty, přímo pode mnou. Ještě se k nim má přidat Isaova slečna. A tak mne Isao navrhuje, abych se k nim přidal, což mi připadá jako docela zajímavý nápad. Ve vlaku, celkem zaplněném, se vyskytne nezvyklý úkaz, když do něj náhle přistoupí průvodčí a začne prodávat lístky těm, kdo je nemají, neboť automat na prodej lístků je v podstatě pouze na konečných. Protože Josef je na své obvyklé sobotní lekci japonštiny v budově Rifare u kanazawského nádraží, přestoupíme v Nishi Kanazawě na vlak, kterým se tam svezeme.

¹Jak jinak než vlakem, by sem také Toshii Maeda přijel, že ano.

Vládne tu celkem chaos a chvíli proto trvá, než se vymotáme ven. Navíc se zdá, že Josefa, Andreu a ostatní nebude snadné najít, jelikož je tu spousta lidí. Po chvíli mě to bezcílné pocházení přestane bavit, a tak navrhnu Isovi, že bych si docela rád udělal nějaké fotky, a tak bude lepší, když se proteď rozdělíme s tím, že je snad potkám na hradě, kam průvod i oni nakonec stejně dojdou. Potom si jdu hledat vhodné místo, což není úplně lehké. Dvě třetiny cesty totiž absolvuje průvod se sluncem v zádech, což není na fotky ideální. Zbylou třetinu pochoduje po ulici, která je na většině míst v tuto denní dobu pochopitelně zastíněná, a tak mi nezbyvá, než si na ní najít nějakou křižovatku, což se mi i podaří. Na dvou poblíž sebe strávím v podstatě celou dobu a vyfotím celkem víc než jeden a půl filmu.

Výsledek jsem sice ještě neviděl, ale i tak to snad stálo za to. V první vlně pochodovaly snad všechny kanazawské dechové a bubnující uniformované pochodové orchestry všeho věku, a to včetně úplně malých dětí, které se často za velkými bubny ztrácely. Mezi nimi kráčeli jednak skauti, nesoucí vždy transparent, aby bylo poznat, kdo za nimi jde. No, samozřejmě, že jsem nepoznal nic, jen, že to jsou skauti. Jednak mezi kapelami chodily mažoretky, též různého věku. V dalším bloku pak procházela tradičnější seskupení. Velcí hadroví draci s nosiči ukrytými pod plachtou. Za nimi mužové s žebříky, které občas postavili a na jejich vrcholku pak vždy jeden prováděl různé akrobatické kousky. Následovali samurajové, opět od malých dětí, přes větší děti až po dospělé. Mezi nimi dámy v kimonech, také též různého věku. Ti malí kluci a holky se mi líbily nejvíc, mimo jiné byly pěkně barevné. Ti kluci navíc v těch uniformách s kopími vypadali docela vtípně a brali to naprosto vážně. Před vojem šel velitel, celou cestu pozadu a předvolával cosi svým následovníkům. Ti to pak po něm opakovali. Tihle malí velitelé měli navíc nakreslené kníry. Docela jsem obdivoval, že to vydržel jít pozpátku až k hradu.

Nakonec přišla armáda v brni a zejména s těmi typickými praporci na zádech, mezi nimi šlo i pár generálů. Skoro na závěr přijel ON. Na bujném hnědém koni, zlatá zbroj leskla se v zapadajícím slunci. Ty ušlechtilé rysy, jež vzbudily v davu nefalšované nadšení². Před rozvášněnými davy, jež by zajisté jinak samou láskou umačkaly svého milovaného mocnáře, chránili jej srdnatí policisté, kteří kolem NĚJ drželi rudý provaz. ON pokynul davům, otočil se několikrát na svém oři a pokračoval svým městem dál k hradu. Za ním už projelo jen několik členů jeho osobní gardy na koních a to byl konec. Myslím, že nemá cenu, abych to tady nějak víc rozváděl, když jsem to všechno nafotil.

Nijak jsem tu nelenil a vydal se nejkratší cestou k hradu. Všichni členové průvodu došli nakonec na horní nádvoří hradu, kde před obecenstvem trochu zašáskovali a šli se občerstvit. Stálo zde několik stánků, u nichž jsem si však koupil

²Mě, neznalému poměrů, se mohlo zdát, že šlo o skutečný obdiv postavě Toshiie Maedy. Nebylo mi však dopřáno setrvat v tomto omylu, neboť jak mne později Isao informoval, představoval Toshiie Maedu nějaký známý japonský herec. Ty davy teda šly kvůli němu.

busu vidím banánovník i s banány. Autobus mne odveze do centra a pak už jdu pěšky k moři zahájit prázdniny, jak jinak než na pláži. Naha není turistické město a je tu snad i tak překvapivě jen jedna pláž, je úplně prťavá, navíc od volného moře odstíněná silničním mostem a ještě za ním cosi staví, takže to není nic zázračného, ale abych se tam dvě hodiny válel v moři, to stačí. Kolem jsou i tak palmy a nahoře na skále je svatyně s pěkně červenou střechou, jak má v Ryúkyú být. Písek by pravda mohl být jemnější, ale i tak je to písek. Na slunci je samozřejmě strašné vedro, a tak celou dobu opravdu trávím ležením ve vodě, která má teplotu tak akorát. I tak a přesto, že jsem se snažil namazat, jsem to s tím opalováním kapku přehnal. I když ta rudá barva je přerušena několika bílými fleky na místech, kde se mi asi podařilo ten krém namazat pořádně. Vzbudil jsem tu pochopitelně pozornost několika středoškolaček, které se tu kupodivu všechny koupou oblečené. Ačkoli to nepochybně budou trička i kraťasy zvlášť pro koupání. Má to něco do sebe, aspoň si člověk nespálí ramena. To už v Shuri na mne včera jeden chlapeček koukal tak, že jsem myslel, že zkaměněl. Je to docela zvláštní, protože nedaleko je přece americká základna, a tak by se zdálo, že na Okinawě budou indoevropské typy obvyklejší. Ale je fakt, že cizinců jsem tu moc neviděl.

Potom se jdu přihlásit do hotelu, na pokoji zjistím, že v televizi tu chytají americké vysílání pro vojáky, což je fakt zážitek. Kdybych to netušil doteď, tak teď už jsem naprosto přesvědčen, že průměrný americký voják má místo mozku vakuum. Z toho vysílání jsem se dozvěděl, že mám jezdit pomalu, jinak přijdu o body a o řidičák. Že na křižovatce musím dávat pozor na světla, když nechci přijít k úrazu. Že neexistují nebezpečné motorky, ale nebezpeční motorkáři. Mimoto, že není dobrý nápad chodit se potápět do míst, kde je silný příboj. A taky, že tlačítko s nápisem *emergency* je opravdu jen pro případ nebezpečí a ne pro legraci. To bylo ukázáno na třech malých holčičkách, tak asi děti amerických vojáků budou po rodičích. A taky, že musím dávat pozor, co dělám na pánvičce a hlídat ji, abych nevyhořel. Ještě spoustu podobných nesmyslů. Jo, samozřejmě taky, proč chodí nováčky na cvičení, to totiž spousta velitelů nechápe, proč jim po převelení nováčků na základnu, tyto na dva týdny odvezou někam pryč. A nejvíc mne dojal spot, v němž dva vojáci a jedna vojačka říkají, že každý z nás (rozuměj z amerických vojáků) může být poslán do boje za vlast. Může se stát i to, že se z nás stanou zajatci. V takové chvíli pak nesmíme zapomenout na pravidla z jedné chytré příručky, tedy že jsem Američan a že vyznávám hodnoty, za něž mí předci kdysi bojovali ve válce o nezávislost. Povšechně se není moc co divit, že se tady ta základna okinawanům moc nelíbí.

Po chvíli se jedu do centra ještě najíst, teď jsem v té fotkové knížce o Okinawě zjistil, že ta divná ryba, kterou jsem si dal, se jmenuje takasago a je to místní prefekturální ryba. Byla moc dobrá. Mimoto se snažím najít si náhradu za tu modrou hučku, ale kde nic tu nic. Kloboučky mají jen ve výprodeji americké armády, a ty se mi nelíbí, nebo nějaké s nápisem patagonie, které se mi taky nelíbí. Jinak mají

tedy v půl jedenácté, sem. To jsem teda ušetřil času. Musím říct, že jsem ani na chvíli nepochyboval, že to nakonec dobře dopadne, očekával jsem, že nejhorší, co by se stalo, by bylo, že by to ten taxikář zjistil až za dlouho a pak by to sem přivezl třeba až večer, tak bych byl den bez foťáku. Jsem přece v Japonsku. Ale i tak jsem rád, že nemusím jet do centra shánět nový foťák a pak s ním jet do Shuri vyfotit si znovu ten hrad.

S foťákem tedy jdu ven. Vyrazím směrem k nedaleké stanici jednokolejky. Pod ní zjistím, že z autobusové stanice tu jezdí autobus číslo 46, který by mne mohl dovézt k velitelství japonského námořnictva, kam bych se rád podíval. Jedná se pochopitelně o velitelství z bitvy o Okinawu na konci druhé světové války. Je zavrtané do skály nedaleko jižně od Nahy. Autobus je tu nějak dřív, než se mi podle jízdního řádu zdálo, a tak stihnu taktak dolízat zmrzlinu. Podle LP sice matně tuším, na jaké stanici bych měl vystoupit, ale nějak asi přeslechnu hlášení a přejeďu někam daleko, vystoupím tedy a naproti vjezu do autobusu se stejným číslem opačným směrem, který šťastnou náhodou jede zrovna kolem. Nestihnu jej na zastávce, ale řidič mi i tak laskavě zastaví. Ještě se mne pro jistotu zeptá, kam vlastně jedu, a tak mi pak může poradit, kde mám vystoupit.

V tomto autobuse prozvěnu zjistím, že v tom prvním jsem zapomněl klobouček. Že já vůbec dnes lezl z postele. Bez kloboučku na tom slunci bude těžko. K velitelství je to ještě kousek pěšky. Jednak je tu malé muzeum, hlavní částí jsou ale podzemní prostory bunkru. Popisky jsou i v angličtině a jako zahraniční host dostanu po zaplacení vstupenky ještě docela pěknou knížku s fotkami z Okinawy. Je to celkem zajímavé, už na lístku je dopis, který poslal místní vrchní velitel do Tokija jako telegram, ještě než spáchal sebevraždu. Psal tam, že je zde vše ztraceno, popisoval, jak to tu vypadá a vyzdvihoval chování okinawanů, kteří si nejdřív s japonskou a pak s americkou armádou užili svoje. V jedné místnosti jsou díry ve stěně od granátů, jimiž zde vojáci páchali sebevraždu. Tunely si Japonci vydlabali v roce 1944, nejsou moc rozlehlé, i tak se sem složily čtyři tisíce lidí. Podle obrázků a popisků mezi boji odpočívali po chodbách, kde se dalo. Nižší důstojníci měli sice vyhrazené dva výklenky, ale ty byly často tak přeplněné, že v nich museli odpočívat ve stoje. Zajímavé bylo, že u místnosti s popiskem ošetřovna, bylo vysvětleno, že zde našli po dobytí nejvíce obětí a že se proto nejspíš jednalo o ošetřovnu, překvapilo mne, že ani Japonci to neví jistě. Když na konci člověk vidí obrázek naznačující, že zbylí vojáci boční chodbou vedle vybíhali do posledního protiútoky, ozbrojeni již jen bodáky, zdá se, že z japonské osádky velitelství možná ani nikdo nepřežil. To, že se vrhali i do takto zoufalého a zbytečného protiútoky, když neměli ani pořádné zbraně, na mě docela zapůsobilo. Američanům mimochodem trvalo asi dva a půl měsíce, než se jim podařilo tento ostrov dobýt od chvíle, kdy začali obsazovat malé ostrůvky okolo. Vyznění výstavy má být pochopitelně pacifistické, což se myslím daří.

Shora je pěkný rozhled na město, čemuž se asi není co divit. Cestou k auto-

jen čaj a nějaké hranolky, abych se nezdržoval od koukání. Jeden stánek měl pěknou protikuřáckou výzdobu s odstrašujícími plakáty i v angličtině. Doufám, že jim Josef věnoval pozornost, když pořád tak smrdí. Ještě jsem tu byl dost brzy, abych se dostal dost dopředu a něco viděl. Postupně se stmívalo, ještě jednou jsem viděl produkci na žebříkách, potom jak prošla celá armáda. Generálové se usadili na podium, nakonec přijel Toshiie Maeda, sesedl s koně a též se usadil na pódiu. Jeden z těch velitelů ho pak asi přivítal. Zatancovaly mu ty holčičky v kimonech, to mělo snad připomenout jakousi malou tříletou tokijskou princezničku, jež byla v tomto útlém věku kdysi provdána do klanu Maedů. To, proto, aby byly zažehnány spory mezi Tokijem a Kanazawou. Na to před ním zacvičila armáda, rozdělily se na dvě skupiny, jež proti sobě s řevem proběhly a pohrozily si zbraněmi. Na konec měl Toshiie Maeda proslov a to bylo v podstatě všechno.

Skutečně jsem tu potkal i Isaa, Josefa, Andreu, Isaovu slečnu a ještě nějakou Číňanku. Ta Isaova slečna se jmenuje nějak jako Mamiko, ale jméno té Číňanky se mi nepodařilo zachytit, snad Hung nebo tak nějak. To byla prozvěna Josefova známá. Zamíříme odtud někam do restaurace, což není úplně jednoduché, neboť všude je plno. Po delším procházení městem skutečně najdeme místo pro šest lidí, je to jakási restaurace, kde se sedí na zemi na rohožích. Jídlo objednává Mamiko, protože je v tom podle Isaa velmi zručná. Zase je to takové od všeho trochu a ani trochu rýže nebo nějakého pořádného jídla. Když sníme mušle, nějaké tofu s hovězím, zeleninu a něco smaženého, přiojedná ještě Mamiko na naši žádost něco divného. Jednak je to sašimi, které nám, běžným smrtelníkům může připadat normální, ale je prý zvláštní, protože na rozdíl od normálního sašimi, na něž se snad používá hršbetní část ryby, tady je o hrudní, nebo možná naopak. K tomu dostaneme hlavy langust nebo něčeho podobného, což je podle Mamiko projevem toho, že sedíme v dobré restauraci, protože jen v takových je běžné takové hlavy k sašimi dávat. To skutečně divné je jakási velmi slaná hnědá hmota s jedním malým žloutkem. A pak ještě takové malé smažené rybičky, což je taky divné proto, že zrovna tyhle rybičky se obvykle nesmaží, ale vaří.

Mezi tím si tak povídáme, jednak řešíme to, že si ty dvě Číňanky, totiž Andrea a Hung nerozumí, mluví-li rodnou čínštinou, protože jedna z nich je z Honkongu a druhá odjinud. Ta Andrea mimochodem stejně nebydlí v Honkongu, ale už asi patnáct let žije ve Velké Británii. Tím jsme se mimochodem dostali k tomu, že i Japonci mezi sebou často mluví o aférách císařského domu, aspoň jako zmínil Isao. Andrea pak taky zmínila, že v Honkongu to taky není s angličtinou nijak valné. Za britské vlády sice byla angličtina i vyučovacím jazykem, ale učitelé stejně učili sice z povinných anglických učebnic, avšak čínsky. Tolik lidí tam tedy anglicky neumí. Ti co uměli, nejspíš odjeli jako Bonnie nebo Andrea. Byla prý kdysi i v Praze a líbilo se jí tam. Zajímavé mi připadá, že ačkoli je tu sotva na dva měsíce, učí se japonsky docela intenzivně, neuspokojovaly ji ty úterní hodiny, protože nezaznamenávala žádný pokrok, a tak si dokonce domluvila hodiny s Jamamotem

senseiem. Nejprve ji pravda učít nechtěl, ale když jej o to místo Andrey požádala Bonnie, tak už souhlasil. Andrea za to platí dva tisíce za každé dvě hodiny, na které za ní Jamamoto sensei jezdí až do jejího pokoje zde v JAISTu. On je totiž fakt, že to má Andrea o fous těžší, jelikož zde vzhledově zapadá natolik, že na ni místní lidé často mluví rovnou japonsky, neuvědomujíce si, že ona jim nerozumí. Hung skončila na jaře studium JAISTu, a teď bydlí v Kanazawě. Mamiko si na ní bere kontakt, protože jak říká, v Kanazawě teď nikoho nezná. Sice tu vyrostla, ale pak odjela asi na deset let do Tokija. Nedávno se sem teprve vrátila.

Trochu jsme to přetáhli, a tak už nestihneme ani vlak do JAISTu. Mamiko bydlí stejně v Kanazawě, Josef jde k té Hung domů. A tak nakonec jen Isao nám pomůže vzít taxíka a svezou se kousek se mnou a Andreou, protože to má při cestě. V té hospodě to mimochodem přišlo každého na čtyři tisíce, cesta tím taxíkem byla dohromady slabě přes šest, abyste měli představu o cenách.

Pondělí 4. června

Myslím, Divoká Orchideo, že tady by ses neprošla ani na oběd. Dnes jsme cestou venku na schodech potkali zase zeleného hada, tenhle měl asi půl metru. Hýbal se docela svižně a brzy zmizel v trávníku.

Sobota 16. června

Tady se pořád nic neděje, období dešťů je sice na spadnutí, ale ještě tento víkend je pěkně. Letos má prý zpoždění, doufám aspoň, že stihne z Okinawy odejít do konce června. Dnes jsem si zajel do Kanazawy ještě nakoupit pár věcí na léto jako mapy, rolničky a tak. Udělal jsem si radost a pořídil si i turistickou soupravu na čajový obřad, hloupé je, že se s ní teď budu muset tahat.

Pondělí 18. června

Včera jsem zase narazil na hada, tehnhle mne trochu překvapil, protože jsem si ho všiml na poslední chvíli, jak se vyhříval na chodníku a já se soustředil na kytičku na druhé straně potoka, kterou jsem se chystal vyfotit. Ačkoli bych na něj stejně nestihl šlápnout, jelikož byl rychlejší a zalezl do díry. Ještě z ní na mně juknul a pak už jsem ho neviděl. Tenhle měl určitě přes půl metru.

Aby toho nebylo dost na tom, že se tu i za jasného dne svítí v kanceláři, dnes mě překvapila klimatizace. Ačkoli venku je tak dvacet pět stupňů, rozjela se ta klimatizace tak, že jsem měl pocit, že sedím v ledničce plné bzučících včel. Za chvíli mi z toho táhlo na záda a štípaly oči, tak jsem nakonec radši většinu dne strávil v křeslech na chodbě, kde bylo docela normálně.

Čtvrtek 28. června

Protože program té konference, nebo spíš semináře, protože tam moc lidí není, začíná až v jednu odpoledne, jdu se ráno projít po okolí, asi po půl hodině zjistím, že kolem opravdu nic zajímavého není, leda vedro, a tak se zase vrátím do hotelu. Jak jsem naznačil, moc lidí tu není, jen jedna učebna. Celý program je pochopitelně v japonštině, a tak to není nic pro mne, rozuměl jsem jen tomu svému příspěvku. U jednoho jsem ale pochopil, že se věnoval tomu, jak rozvrhovat provoz několika výtahových kabin v jedné šachtě. Skončilo se po šesté. Hned jsme se přesunuli o patro výš na jídlo. Ještě jsem musel přetrpět dva další japonské projevy, než jsme se do něj mohli pustit. Bylo moc dobré. Jako pivo tu mají mimochodem vlastní okinawskou značku, která se prý jinde neprodává, jmenuje se Orion. Není to úplně špatné. Jídlo bylo tradičně dobré a bylo tu všechno možné včetně suši, sašimi i vepřového ovaru. Když už žádné jídlo nezbyvá, naznačí mi Hiraishi, že tu nemusím dál zůstat, nic mne tu konečně nedrží. Zítřka se toho programu už ani účastnit nebudu, protože bych stejně ničemu nerozuměl.

Na pokoji ale nezůstanu dlouho, protože ve třetím patře hotelu jsou horké lázně se saunou, čehož musím využít. Je to úplně bez chyby, zdaleka nejlepší bazének se studenou vodou.

Pátek 29. června

Ráno jsem se probudil už po sedmé, protože včera jsem po té lázni usnul brzy. Už v devět jsem tedy zaplatil a opustil hotel, protože tu příští noc budu v jiném hotelu, také v Naze. Nepočítal jsem totiž s tím, že dnešní den budu mít volný, a tak na Iriomote-jimu na jih letím až zítřka. Protože netuším, jak se do toho druhého hotelu, jmenuje se Super, dostal, nechám si zavolat taxíka, stálo to jen slabě přes tisícovku, tak to za ten ušetřený čas a úsilí stálo.

Vystoupiv z taxíku vejdu do hotelu, kde se samozřejmě nemohu ještě ubytovat, mým úmyslem bylo nechat si tu do odpoledne věci. Když už chci odejít za dalšími dnešními cíli, zjišťuji, že se mi přihodila nepříjemná událost, již by se měl bezesporu každý fotograf vyvarovat. Nechal jsem totiž v tom taxíku foťák i se dvěma dalšími objektivy a ze dvou třetin vyfocený film. Slečna recepční zpozoruje náhlý zmatek v mých pohybech, tak jí vysvětlím, že jsem sem přijel taxíkem, kde jsem zapomněl foťák. Slečna anglicky v podstatě neumí, ale moje japonština na takhle jednoduchou informaci našťástí už stačí. Ona se toho laskavě ujme, vyjde ven k jinému taxikáři a pak začne obvolávat zřejmě všechny možné taxikářské firmy. Po delší době mi sděluje, že je ten foťák asi nedosažitelný. Zřejmě nenašla tu správnou společnost. Poradím jí ještě, že by to mohli vědět v Kanpo rec. centru, odkud jsem sem přijel, tak tam ještě zavolá. Oni jí pak po chvíli zavolají zpět, a vypadá to, že se foťák přece jen našel, prý ho ten taxikář přiveze asi za půl hodiny,

zumaci jakési divné řasy, kterou si sem nechávají dovážet z Hókkaida z oblasti kolem ostrovů Rishiri a Rebun. Japonsky se jí říká kombuča, anglicky se jmenuje kelp, česky nevím. Na podzim jsem omylem koupil jednu krabičku prášku z téhle řasy, dělá se z toho pití nebo se to dává do jídla, to první je pak divně slané, tak to radši budu používat do toho jídla. Teprve nedávno jsem ale zjistil, oč vlastně jde.

Po jídle se plánujeme vrátit do centra, tentokrát využijeme tu jednokolejku, Hiraishi jí také prý ještě nejel, a to přesto, že jedna jezdí i od tokijského letiště Haneda. Stanice je asi jeden a půl kilometru daleko, tak se radši koukneme po krámech se suvenýry a počkáme na autobus, který nás k ní doveze. Je to pak fakt zajímavé, hlavně jsem koukal, jak mají udělanou výhybku. Jezdí navíc vysoko nad silnicí, takže je shora i pěkný pohled. Dojedeme do centra k velké obchodní ulici, kde se nejprve Hiraishi snaží zjistit, odkud by nás dovezl nějaký autobus k hotelu, ale protože nic nenajde, usoudí, že pak radši pojedeme taxíkem. Jsou asi tři, k hotelu pojedeme až v pět, do té doby se rozejdeme na procházku po centru.

Nejprve postojím ještě pod jednokolejkou, abych si vyfotil projíždějící vlak, v tom vedru je to čekání opravdu otázkou silné vůle. Potom se projdu zahraniční třídou (Kokusai-dóri), což je taková dlouhá obchodní ulice. V krámcích mají hlavně suvenýry a podobné hlouposti, což mě ani moc neláká, protože bych to stejně nemohl dovézt do Čech. Sám si koupím jenom ještě jeden film, sluneční brýle, poněvadž mě už bolí oči. Hlavně se však doptám na cédéčka jednoho okinawského hráče na šamisen, o němž jsem se dozvěděl na Vltavě. Konečně se mi tak podařilo koupit si jednu na cestě cédéčko, které je dobré k poslouchání. Mimoto jsem ale viděl před jedním obchodem vystavené velké skleněné nádoby s hadím vínem, na jejichž dně byli stočení hadi. Ti hadi jsou totiž místní celebrity, jde o smrtelně jedovaté hady, kteří se vyskytují na japonských ostrovech od Jakušimy na jih.

Na místě srazu Hiraishi říká, že sice nakonec našel autobus, který by nás k hotelu dovezl, ale museli bychom na něj asi půl hodiny čekat, a tak raději pojedeme taxíkem. Výhled z okna je fakt skvělý, zrovna na přístav a za ním na moře, byl by vidět i západ, jenomže tam je moře zakryté nějakou budovou, což je jediná vada na kráse. V sedm se ještě sejdeme v hotelové restauraci na večeři. Dáváme si zase cosi okinawského, v mém případě jde o jakousi směs tofu a hořké okurky. Ta hořká okurka se jmenuje *gója* a vypadá jako okurka se spoustou velkých bradavic, chutná ale úplně jako hodně hořká okurka. Usmažené s tofu, vajíčkem a trochou špeku to ale není vůbec špatné. Takové směsi se pak říká *gója-čianpuri*. K tomu je ještě nějaké sašimi a Hiraishi přiojednává i místní bůček, tenhle se úplně rozpadá, protože ho prý hodně dlouho vařili.

Internetové připojení zde na pokoji není, ale na balkóně jsem našel nějaké přístupné wi-fi, aspoň něco. Hiraishi to okomentoval s tím, že tenhle hotel patří poště a že jej tedy spravuje vláda, a proto nejsou služby na patřičné úrovni.

Úterý 19. června

Dnešní hodina japonštiny byla velice přínosná. Konečně jsem totiž pochopil, proč ti lidé z místního orientačního spolku používali takovou divnou formulaci, „teach me ...“ ve smyslu, „podej mi informaci o ...“ To je totiž tím, že sloveso *ošieru* má v japonštině obojí význam. Možná se tedy nenaučím japonsky, ale aspoň se třeba naučím rozumět japonské angličtině.

Neděle 24. června

Už v týdnu sem přišlo období dešťů, což je dobře, poněvadž prozvěnu odešlo z Okinawy. Zatím je to asi jako u nás na podzim, prostě víc prší. Před bazénem jsem viděl, že na tom trávníku i dnes v tom dešti nemálo lidí trénovalo golf, jen se kvůli tomu převlékli do nepromokavých oděvů. V obchodě jsem si pak koupil kilo zralých ume, menší množství bohužel neprodávali a prostě jsem nemohl odolat. Nevím ale, jestli je dokážu všechny sníst, je to silně hořkokyselé, snad ještě víc než když jsou pak nakládané v mořské soli nebo přeměněné v pastu s mořskou solí. Vzhledem to mnohem víc než švestky připomíná malé meruňky, na první pohled by si to člověk mohl i splést, a tak si myslím, že standardní překlad, totiž *japanese plum* není přesný. Chuťově to nepřipomíná nic než ume.

Úterý 26. června

Zdá se neuvěřitelné, jak rychle to uteklo, ale můj pobyt v JAISTu pomalu končí. Zítřka odlétáme s Hiraishim na Okinawu na konferenci, odkud budu v sobotu pokračovat ještě dále na jih do džungle, pak na sever k sopkám a tak, než se šestého srpna vrátím do Čech. Mé příspěvky sem i jiné komunikační kanály budou proto jen dost omezené.

Dnes jsem jednak vyplnil nějaký papír potvrzující ukončení mého ubytování zde v guesthousu, překvapilo mne, že už jsem zaplatil poplatek za poodjezdový úklid, úplně jsem na to už zapomněl. Navíc po mně ani nechtěli zaplatit ty dva talíře, které se mi podařilo rozbít.

Dopoledne jsme zajeli s Hiraishim do Tatsunokuchi do banky, abych se pokusil poslat přebytečné peníze na můj český účet. Neuspěli jsme proto, že česká koruna nepatří mezi měny podporované touto bankou a na korunový účet tedy nic poslat nemůžou. Nakonec jsme to tedy vyřešili za pomoci pana profesora Vlachy, který má v Čechách jenový i korunový účet. Dopoledne jsem ještě podepsal další papír ukončující zdravotní nebo důchodového pojištění. I zde mne čekala dobrá zpráva, protože až se vrátím do Čech a budu mít v pase příslušné razítko, které to bude stvrzovat, budu moci požádat o vrácení toho důchodového pojištění.

Doufám, že se mezitím jejich důchodový úřad vyrovná s chaosem, který v něm momentálně vládne, protože má zmatek v účtech u asi pěti milionů Japonců.

Ještě jsem si zašel naposled na japonštinu, což bylo užitečné, protože jsem se dozvěděl, jak se formulují věty typu smím a nesmím. Už minule jsme došli k další formě sloves, která končí na *te* nebo *de*, tvoří se pomocí ní průběhový čas, příkazovací způsob a i ty věty smím a nesmím. Slovesa se kvůli tomu dělí do tří skupin, ta první se navíc chová dost nepravidelně, a tak to není úplně jednoduché. Pak už jsem se jen balil, naštěstí se ještě před úplným odjezdem budu dvakrát přebalovat, a tak šlo hlavně o to sbalit se na příštích pár dní a zbylé věci přemístit do kanceláře. Ještě se tam stejně budu muset ráno projít. Jenom jsem si v tom zmatku zapomněl vybrat peníze, a tak doufám, že v Komatsu na letišti mají bankomat a že bude otevřený. Ten v JAISTu je totiž otevřený jen od devíti ráno do šesti večer.

Středa 27. června

Ač jsem tomu chvílemi přestával věřit, přece jen se mi podařilo sbalit se, zbylé věci přemístit do kanceláře a nastoupit do autobusu na letiště. Hiraishi tu už byl, už včera mi říkal, že nám oběma rezervoval místa u okýnka. Už dva týdny jsem se pilně snažil dofotit poslední třetinu filmu, abych jej pak nemusel tahat rentgenem ve foťáku, skoro se mi to podařilo, tu poslední fotku jsem vzdal a vytočil film, jenže jsem ho pochopitelně zapomněl ve foťáku, takže to stejně byla zbytečná námaha. Kéž bych si to byl býval uvědomil aspoň před tou branou, mohl jsem jej spolu s ostatními nechat zkontrolovat ručně. No, ještěže tohle je zrovna jenom sensie, ta by to měla vydržet, s velvií by mě to mrzelo víc. Jelikož nad Ishikawou bylo oblačno, průhledů nebylo mnoho, jak jsme se blížili nad Kjůšů, nad nímž se právě táhne monzunová fronta, úplně se zatáhlo nahoře i dole. Až dál na jih se obloha vyčistila, na moři bylo sice vidět jen pár ostrůvků, protože ostatní byly na pravé straně letadla, ale i tak to bylo pěkné. Letí se tam přes dvě hodiny.

V Naze³ na letišti si vyzvednu batoh, dojedeme nahoru k pokladně JAL, kde Hiraishi něco vyřizuje s letenkami, předpokládám, že ruší tu mojí nazpátek. To je asi třeba vysvětlit. Protože si to chci tady na jihu prodloužit a budu se tedy vracet až v červenci, kdy už nebudu v JAISTu zaměstnaný, nemohou mi formálně proplatit cestu zpět, místo toho tedy nakonec Hiraishi navíc koupil ještě jednu letenku pro mne na pátek do Komatsu, kterou teď zruší a dostane za ni něco zpět, aspoň doufám. Sám jsem si musel koupit letenku na úterý, kdy se chci teprve vracet.

Letiště v Naze je mimochodem i vojenské, pochopitelně slouží japonské armádě, Američani mají jinou základnu víc na sever. Už na letišti v Komatsu jsem

³Na jednom ostrově kousek na sever od Okinawy je i město jménem Naze, ale teď mám samozřejmě na mysli Nahu. K podobné dvojznačnosti by v japonštině nedošlo, i když jinak jich mají přehršel.

si všiml seřazených stíhaček, jedna zrovna vzlétala. Hiraishi pak u večere zmínil, že se teď stává Ishikawa obranně důležitou oblastí, za studené války tuto roli hrálo pochopitelně Hókkaidó.

Potom vylezeme ven k taxíkům. Opuštění klimatizované haly⁴ byl spojen s nárazem teplého a vlhkého vzduchu. Teplota je sice jen nějakých třicet jedna nad nulou, ale vlhko je jako v prádelně, což to jen zhoršuje. Celý den jsou tak moje vlasy úplně neovladatelné, pořád se cuchají a když se náhodou uvidím ve výkladní skříni, připadá mi, že mám místo hlavy sluníčko. Taxikář v první chvíli asi nechápe, jaký hotel má Hiraishi na mysli, ale nakonec jej najde. Jsme tu ale pochopitelně brzy, do Nahy jsme došli asi v jedenáct, v hotelu jsme tedy asi v poledne, jen si tu proto odložíme batohy a Hiraishi nám nechá zavolat dalšího taxíka k oblasti Shuri, kde je zrekonstruovaný hrad, jenž byl kdysi sídlem králů Ryúkyú. Jak totiž jistě víte, Okinawa patří k Japonsku až od Meiji éry, tedy někdy od druhé poloviny devatenáctého století. Do té doby zde i na okolních ostrovech bylo samostatné království Ryúkyú. Osobně v sobě, pravda, chovám jiný dopravní cíl, než taxík, totiž svést se místní jednokolejkou, která se táhne od letiště právě až do té oblasti Shuri, uvidíme později.

Hrad je docela zajímavý, kupodivu vypadá dost odlišně od japonských hradů, ještě v osmdesátých letech tu stávala univerzita, Hiraishi tu byl naposledy asi před dávnou dobou, a tak toto místo také vidí znovupostavené poprvé. Hradby jsou docela oblé a různě se krotí, vše, co není z kamene je červené, dřevěné stěny bran i paláce, zejména pak střechy, vypadá to moc zajímavě, zvláště s hustým palmovým porostem okolo. Vůbec tu rostou samé rostliny, které vůbec neznám, co teprve v sobotu ještě jižněji. Uvnitř jsou vystavené slavnostní obleky, i tyto nejsou kimona, spíš vypadají jako čínské. Nejlépe zrekonstruovaný je asi hlavní palácová budova, jež je jediná opravdu celá ze dřeva, v přízemí je trůnní palác krále, v prvním patře pak královny. Celé první patro s ještě celou oblastí za domem bylo vyhrazeno královně a vazalkám, muži sem vůbec neměli přístup.

Po prohlídce jdeme do restaurace na místní nudlovou polévku. Ačkoli se jí říká okinawská soba, nejde formálně o sobu, ale snad o rámen, protože soba bývá s šedivými nudlemi, zatímco tyhle jsou bílé. Nahoře plavou dva větší kousky dobře tučného bůčku. Okinawané prý mají rádi vepřovou, a to zřejmě často v podobě tučného bůčku. Navzdory tomu, co si o bůčku myslí značná část populace u nás⁵, nebrání tato skutečnost tomu, aby okinawská kuchyně byla snad ještě zdravější, než japonská. Na Okinawě mají lidé i vzhledem k Japonsku nadprůměrně vysoký věk dožití, což už je co říct. Hiraishi říkal, že to je asi i tím bůčkem, protože z ně lidí mají hodně proteinů. Ale v průvodci jsem se dočetl spíš cosi o vysoké kon-

⁴Což mi připomíná, že Kobayashi k neměně používané klimatizaci ještě často používá vějíř, kombinace obojího musí být opravdu silná. Není jediný, dnes jsem v klimatizovaném autobuse viděl jednu dámu, která se také ještě navíc ovívala vějířem.

⁵Kromě mě teda.